

WSOY

J. R. R. TOLKIEN *Kuvittanut* TOVE JANSSON

Hobitti

eli Sinne ja takaisin

Tove

J. R. R. TOLKIEN

Hobitti eli Sinne ja takaisin
Taru Sormusten herrasta I–III:

I Sormuksen ritarit

II Kaksi tornia

III Kuninkaan paluu

Tom Bombadilin seikkailut

Silmarillion

Keskeneräisten tarujen kirja

Húrinin lasten tarina

Kullervon tarina

Bilbon viimeinen laulu

Maamies ja lobikäärme

Seppä ja Satumaa

Herra Bliss

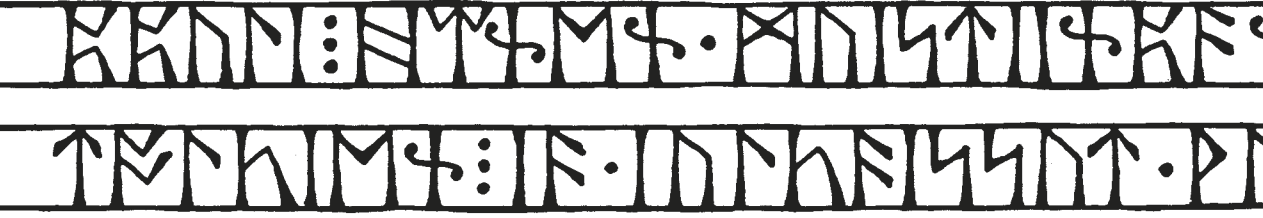
Roverandom

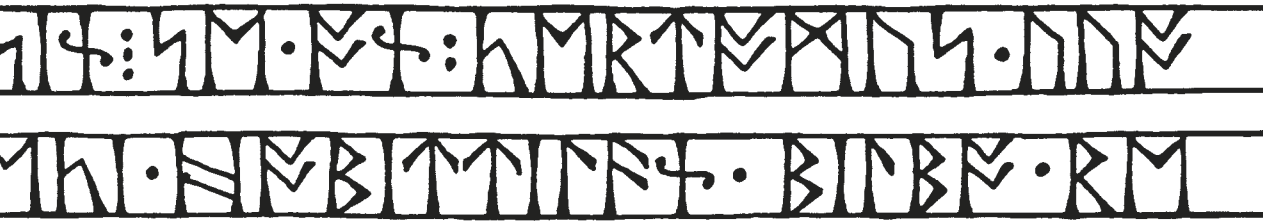
Puu ja lehti

Kirjeitä Joulupukilta

Kirjeet

Satujen valtakunta

J. R. R. TOLKIEN

Hobitti

eli Sinne ja takaisin

Kuvittanut TOVE JANSSON

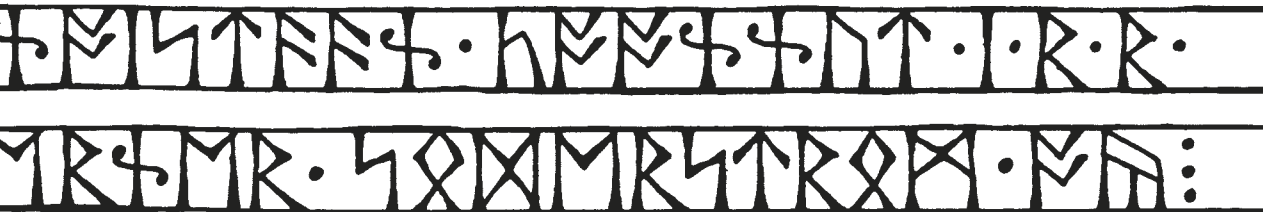
Jälkisanat BRIAN SIBLEY

Suomentanut KERSTI JUVA

Runot suomentanut PANU PEKKANEN

Jälkisanat suomentanut JAAKKO KANKAANPÄÄ

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ ... *Helsinki*

Kolmas, tarkistettu laitos
Uudistettu oikeinkirjoitus
Suomennoksen ensimmäinen painos ilmestyi 1985

Englanninkielinen alkuteos
The Hobbit or There and Back Again

Originally published in English by
HarperCollins *Publishers* Ltd under the title:

... THE HOBBIT ...

© The Tolkien Estate Limited 1937, 1965

Jälkisanat © Brian Sibley 2015
Originally published in the English language by
HarperCollins Publishers Ltd. under the title
From Moominland to Middle-earth

Suomenkielinen laitos © suomentajat ja WSOY 2017

Kuvitus © Tove Jansson 1962
Valokuvat alkuperäiskuvista: Jari Kuusenaho/Tampereen taidemuseo

® and Tolkien ® are registered trademarks of
The J.R.R. Tolkien Estate Limited

ISBN 978-951-0-42792-7

PAINETTU EU:SSA

NMBITTI
MN
41++M·IF·TFKFI41+

TÄMÄ TARINA KERTOO kaukaisista ajoista. Ennen vanhaan kielet ja kirjaimet olivat aivan erilaisia kuin ne joita me nykyään käytämme. Tässä kirjassa suomen kieli korvaa nuo kielet. Yksi seikka on kuitenkin otettava huomioon. *Örkki* ei ole suomalainen sana. Se esiintyy kirjassa pari kertaa, mutta yleensä se on suomennettu sanalla *hiisi* (tai isommista puhuttaessa *hirmu*). *Örkki* on hobittien muoto nimestä jolla noita otuksia kutsuttiin tarinamme aikoihin.

Riimut ovat vanhoja kirjoitusmerkkejä jotka piirrettiin puuhun, kiveen tai metalliin leikkaamalla tai raaputtamalla ja jotka olivat sen vuoksi ohuita ja kulmikkaita. Tämän tarinan aikoihin niitä käyttivät jatkuvasti enää kääpiöt, erityisesti henkilökohtaisissa tai salaisissa kirjoituksissa. Heidän riimujensa tilalla on tässä kirjassa käytetty germaanisista riimuja, joita harvat enää tuntevat. Jos vertaat Throrin kartan riimuja transkriptioihin jotka löytyvät tekstistä, voit ottaa selville riimuaakokset, jotka on muokattu suomen kieleen sopiviksi, ja niiden avulla voit myös lukea tämän sivun otsikon. Tavallisimmat riimut löytyvät kartasta mutta siitä puuttuu ǫ (Ö) sekä B (B), N (C), F (F), X (G), P (W) ja Y (X). Riimuaakkosiin ei kuulunut Q:n (voi käyt-

tää KV:ta) eikä Z:n merkkiä (tarpeen tullen voi lainata kääpiöiltä riimua \blacktriangle). Lisäksi oli muutamia riimuja, jotka merkitsivät kahden kirjaimen yhdistelmää: \blacktriangleright (th) ja \blackcross (ng). Salaoven kohdalla luki D \blacktriangleright . Sitä osoitti kartan reunasta sormi, jonka alla luki:

\blacktriangleright NI·KFKYI·IF·KNNI·KAAATYRYW·IF·KMTAM·NNI·KWAAY·
 RI+TFT:EP.

Viimeiset kaksi riimua ovat Throrin ja Thrainin nimikirjaimet.

Kuuriimut jotka Elrond luki olivat:

YMIYK·NFRPFF+·KINMT·INNTF·KNT·RFYTFY·KMKNTTFF·
 TIT·DNRIIT·KYINWT·FNRI+K·INNT·NIIMM·KYTMM+YW·
 FNFIAM+RMJKYWT

Kartassa on ilmansuunnat merkitty myös riimulla niin että itä on ylhäällä kuten tavallisesti kääpiökartoissa, ja siitä myötäpäivään voidaan lukea I(tä), E(telä), L(änsi), P(ohjoinen).

Ensimmäinen luku

... ODOTTAMATON JUHLA ...

KOLOSSA MAAN SISÄLLÄ asui hobitti. Kolo ei ollut niitä inhottavia likaisia ja märkiä koloja jotka ovat täynnä madonpäitä ja haisevat ummehtuneelta, eikä myöskään kuiva, paljas hiekkainen kolo jossa ei ole paikkaa missä istua eikä mitään mitä syödä. Sanalla sanoen, se oli hobitinkolo, mikä merkitsee mukavuutta.

Kolon ovi oli pyöreä kuin laivanikkuna ja vihreäksi maalattu, ja täsmälleen keskellä ovea oli kiiltävä keltainen messinkinuppi. Ovi aukesi putkenmuotoiseen tunnelimaiseen eteiseen, huomattavan kodikkaaseen savuttomaan eteiskäytävään, jossa oli paneloidut seinät, matto laattalattialla, seinustoilla puleerattuja tuoleja ja seinässä liuta nauvoja hatuille ja takeille – hobitti näet piti vieraista. Käytävä kiemurteli yhä syvemmälle mäenkylkeen – niillä main mäkeä kutsuttiin Kukkulaksi monen virstan säteellä – ja sen seinissä oli monia pieniä pyöreitä ovia, ensin toisella ja sitten toisella puolella. Hobitin kodissa ei ollut portaita; makuukamarit, kylpyhuoneet, kellarit ja ruokakomerot (joita oli monta), vaatevarastot (hänellä oli kokonaisia huoneita pelkästään vaatteiden säilyttämistä varten), keittiöt ja ruokasalit sijaitsivat kaikki samassa kerroksessa, suorastaan saman käytävän varrella. Parhaat huoneet olivat

kaikki vasemmalla (ulkoa tultaessa), sillä vain sen puolen huoneissa oli ikkunat, syvät pyöreät ikkunat joista näki puutarhaan ja sen taakse joelle viettäville laitumille.

Tämä nimenomainen hobitti oli varsin vauras hobitti ja hänen nimensä oli Reppuli. Reppulit olivat asuneet Kukkulan tienoilla ylimuistoisista ajoista ja heitä pidettiin hyvin kunnianarvoisana väkenä, ei vain siksi että useimmat olivat rikkaita vaan myös siksi että he eivät koskaan joutuneet mihinkään seikkailuihin eikä heille tapahtunut mitään odottamatonta – ilman kysymisen vaivaakin saattoi tietää mitä joku Reppuli johonkin kysymykseen vastasi. Tämä on kertomus siitä kuinka eräs Reppuli joutui seikkailuun ja yllätti itsensä sanomasta ja tekemästä ties mitä kerrassaan odottamatonta. Ehkä hän menetti naapuriensa kunnioituksen, mutta hän saavutti – no, saatte nähdä saavuttiko hän loppujen lopuksi mitään.

Tämän hobitin äiti – mikä on hobitti? Taitaa olla niin että tätä nykyä täytyy selittää minkälaisia hobitit ovat sillä he ovat käyneet harvinaisiksi ja karttavat Isoja ihmisiä, niin kuin he meitä kutsuvat. He ovat (tai olivat) pienikokoinen kansa, siinä puolet meidän pituudestamme, pienempiä kuin parrakas kääpiöitten suku. Hobiteilla ei ole partaa. He ovat tekemisissä taikuuden kanssa vain vähän jos ollenkaan, mikäli ei oteta lukuun arkipäiväistä taikuutta jonka avulla he osaavat kadota hiljaa ja joutuisasti, kun sellaiset isot ja tyhmät otukset kuin te ja minä tallustamme heitä kohti melskaten kuin elefantit niin että he kuulevat tulomme virstojen päähän. Heillä on taipumusta lihomiseen, he pukeutuvat kirkkaisiin väreihin (pääasiallisesti vihreään ja keltaiseen), kenkiä he eivät käytä koska heidän jalkapohjissaan on luonnostaan paksut anturat ja päältä heidän jalkojaan peittää tuuhea lämmin ruskea tukankaltainen karva (tukka heillä on kihara), heillä on pitkät näppärät ruskeat sormet, hyväntahtoiset kasvot ja he nauravat syvältä

ja mehevästi (etenkin päivällisen jälkeen, jota he nauttivat kahdesti päivässä milloin se vain käy päinsä). Nyt tiedätte sen verran että voimme jatkaa. Kuten sanoin, tämän hobitin äiti – siis Bilbo Reppulin äiti – oli kuuluisa Belladonna Tuk, yksi Vanhan Tukin kolmesta huomattavasta tyttärestä. Vanha Tuk oli ollut Kukkulan juurella virtaavan, Virraksi kutsutun, joen toisella puolella asuvien hobittien päämies. Usein väitettiin (muiden sukujen piirissä) että kauan sitten joku Tukien esi-isä olisi ottanut puolisoskseen haltian. Väite oli tietenkin vailla päätä tai häntää, mutta on totta että Tukeissa oli jotakin visusti epähobittimaista, ja joskus jotkut Tuk-klaanin jäsenet lähtivät seikkailuun. He hävisivät huomiota herättämättä ja suku painoi asian villaisella, mutta tosiasiaksi jää että Tukit eivät olleet yhtä kunniallista väkeä kuin Reppulit, vaikka he olivat ilman muuta rikkaampia.

Ei niin että Belladonna Tukilla olisi ollut mitään seikkailuja sen jälkeen kun hänestä tuli Bungo Reppulin vaimo. Bungo, joka oli Bilbon isä, rakensi vaimolleen (osittain hänen rahoillaan) hienoimman hobitinkolon mitä Kukkulan yllä tai alla tai Virran takana oli koskaan nähty, ja siellä he asuivat päiviensä päähän. Mutta on silti todennäköistä että heidän ainoa poikansa Bilbo, joka näytti aivan kunnollisen ja mutkattoman isänsä kopiolta ja käyttäytyi täysin hänen laillaan, oli sittenkin perinyt jotakin omituista Tukien puolelta, jotakin joka vain odotti tilaisuutta päästä esiin. Tilaisuutta ei tullut ennen kuin Bilbo oli täysikasvuinen, siinä viisissäkymmenissä, ja asui isänsä rakentamassa kauniissa hobitinkolossa jonka olen juuri teille kuvaillut, ei ennen kuin hän näytti tosiaan asettuneen peruuttamattomasti aloilleen.

Jonkin merkillisen sattuman oikusta, eräänä aamuna kauan sitten, kun maailma oli hiljaisempi, melua oli vähemmän ja vihreyttä oli enemmän ja hobitteja oli vielä paljon ja heillä oli kaikkea yllin kyllin, Bilbo Reppuli seisoi ovensa edustalla aamiaisen jälkeen ja poltteli valtavaa

puista piippua joka ulottui melkein hänen karvaisiin varpasiinsa saakka (jotka hän oli siististi kammannut) – kun ohitse kulki Gandalf. Gandalf! Jos olisitte kuulleet neljäsosankaan siitä mitä minä olen hänestä kuullut ja minä olen kuullut kaikesta vain murto-osan, tietäisitte nyt varautua mitä merkellisimpään tarinaan. Tarinoita ja seikkailuja syntyi kuin sienä sateella missä ikinä hän liikkui. Hän ei ollut käynyt täällä Kukkulalla päin moneen aikaan, itse asiassa ei sen jälkeen kun Vanha Tuk oli kuollut; ja hobitit olivat melkein unohtaneet miltä hän näytti. Hän oli ollut omilla asioillaan Kukkulan takana ja Virran tuolla puolen siitä asti kun he olivat olleet pieniä hobittipoikia ja hobittityttöjä.

Bilbo, joka ei osannut epäillä mitään, näki vain vanhan miehen jolla oli sauva. Miehellä oli suippo sininen hattu, pitkä harmaa kaapu, hopeanvärinen huivi jonka päällä pitkä valkoinen parta ulottui vyötäisille saakka, sekä isot mustat saappaat.

»Hyvät huomenet!« sanoi Bilbo ja tarkoitti mitä sanoi. Aurinko paistoi ja ruoho oli vihreä. Mutta Gandalf katsoi häneen tuuheiden kulmakarvojen alta jotka olivat niin pitkät että ne ulottuivat hatunlierin yli.

»Mitä tarkoitatte?« hän kysyi. »Toivotatteko minulle hyvää huomena vai tahdotteko sanoa että huomenet ovat hyvät riippumatta siitä mitä mieltä minä olen, vaiko että teillä on hyvä olo näinä huomenina vai kenties että huomenna sopii olla hyvä?«

»Kaikkea samalla kertaa«, sanoi Bilbo. »Ja kaupan päälle huomen on hyvä piipullisen polttamiseen ulkosalla. Jos teillä on piippu mukana, istukaa ja täyttäkää se massistani! Kiirettä ei ole, meillä on koko päivä edessä!« ja Bilbo istui penkille ovensa viereen, pani sääret ristiin ja puhalsi ilmoille upean harmaan savurenkaan joka leijaili ilmaan rikkoutumatta ja purjehti Kukkulan yli.

»Oikein soma», sanoi Gandalf. »Mutta minulla ei ole aikaa puhaltaa savurenkaita tänä aamuna. Minä etsin jotakuta mukaan seikkailuun jota olen järjestämässä, eikä ketään tahdo löytyä.»

»Ei varmaan hevin löydykään täältä meiltäpäin! Me olemme yksinkertaista hiljaista väkeä eivätkä seikkailut ole minua varten. Ikäviä ja epämukavia hankkeita joista on vain häiriötä. Hyvässä lykyssä myöhästyy päivälliseltä. En käsitä mitä kukaan niissä näkee», sanoi herra Reppulimme ja työnsi peukalon olkaimen alle ja puhalsi ilmoille uuden entistä isomman savurenkaan. Sitten hän otti esiin aamun kirjeet ja ryhtyi lukemaan niitä eikä ollut huomaavinaan vanhusta. Hän oli päättänyt, ettei Gandalf ollut sellaista seuraa jota hän kaipasi ja hän toivoi tämän lähtevän. Mutta vanhus ei liikahtanutkaan. Hän istui nojaten sauvaansa ja tuijotti hobittia sanomatta mitään, kunnes Bilbo kiusaantui ja häntä alkoi jopa vähän suututtaa.

»Hyvä herra!» hän sanoi viimein. »Täällä ei tarvita mitään seikkailuja, kiitos vain! Voitte yrittää jos Kukkulan ja Virran tuolla puolen onnestaisi. Hyvästi.» Tällä hän tarkoitti että keskustelu oli päättynyt.

»Sanotte 'hyvä herra' ja 'hyvästi', mutta ette tarkoita hyvää!» sanoi Gandalf. »Tarkoitatte että tahdotte päästä minusta eroon ja että minun olisi parasta jatkaa matkaa.»

»En toki, en toki, hyvä herra! Kuulkaa, minä en taida tietää teidän nimeänne.»

»Kyllä vain – ja minä tiedän sinun nimesi, Bilbo Reppuli. Ja sinä tiedät minun nimeni vaikka et muista että se on minun nimeni. Minä olen Gandalf ja Gandalf on yhtä kuin minä! Ajatella että saan nähdä sen päivän jolloin Belladonna Tukin poika hätistelee minua oveltaan kuin mitäkin nappikauppiasta!»

»Gandalf! Ai että Gandalf! Voi hyvänen aika! Et kai sinä ole se vaelteleva velho joka antoi Vanhalle Tukille taikakalvosinnapit jotka kiin-

nittyivät itsestään eivätkä irronneet ennen kuin käskystä? Et kai sinä ole se ihmemies joka kertoi juhlissa uskomattomia tarinoita, lohikäärmeistä ja hiisistä ja jättiläisistä ja prinsessoiden pelastamisesta ja lesken pojan hyvästä onnesta? Et kai se mies joka osasi järjestää aivan erinomaisen upeita ilotulituksia? Ne minä muistan! Vanha Tuk tilasi niitä aina keskikesän aatoksi. Ne olivat upeita! Ilmassa säkenöi suuria liljoja ja leijonankitoja ja kultasateita jotka viipyivät tummenevalla taivaalla koko pitkän illan!» Huomaatte jo että herra Reppuli ei ollut aivan niin proosallinen kuin hän tahtoi itse uskoa ja että hän piti kovasti kukista. »Voi hyvänen aika!» hän jatkoi. »Et kai sinä ole se Gandalf jonka ansiosta moni hiljainen tyttö ja poika katosi tietymättömiin lähdettyään hullujen seikkailujen perään. Mitä kaikkea – puihin kiipeilyä, tapaismia haltioiden kanssa, jopa vesillä purjehtimista, aina kaukorannoille saakka! Niin niin, elämä oli aika vaih-...tarkoitan että sinä kyllä sait aikaan melkoista hämminkiä täällä meilläpäin yhteen aikaan. Pyydän anteeksi, en tiennyt että olet yhä hommissa.»

»Kuinka en olisi», velho sanoi. »Niin tai näin, on mukava huomata että et ole unohtanut minua kokonaan. Vaikuttaa siltä että muistat hyvällä ilotulituksiani, jos et muuta, ja se antaa toivoa. Isoisäsi Tukin ja Belladonnaressun tähden minä todellakin annan sinulle sen mitä pyydät.»

»Pyydän anteeksi, en ole pyytänyt mitään!»

»Oletpas! Jo kahdesti. Olet pyytänyt anteeksi. Minä annan. Itse asiassa menen niin pitkälle että lähetän sinut tälle seikkailulle. Se huvittaa minua ja sinulle se tekee hyvää – ja hyötyäkin sinulle siitä on jos koskaan toivut.»

»Vahinko vain että minä en tahdo mitään seikkailuja. Kiitos ei. Ei tänään. Hyvästi! Mutta tule teelle – milloin vain sinulle sopii. Vaikka huomenna. Tule huomenna! Näkemiin!» Tämän sanottuaan hobitti kääntyi ja kiiruhti sisään pyöreästä vihreästä ovestaan ja sulki sen niin nopeasti kuin kehtasi. Velhot ovat sentään velhoja.

»Minkä ihmeen takia minä pyysin hänet teelle?» hän sanoi itsekseen mennessään ruokakomeroon. Hän oli vastikään syönyt aamiaista mutta arveli ettei kakkupala tai kaksi ja jotakin juotavaa sen päälle olisi pahitteeksi mokoman säikähdyksen jälkeen.

Samaan aikaan seisoi Gandalf yhä oven edessä ja nauroi hartaasti mutta hiljaa. Hetken kuluttua hän astui askelen ja raapusti sauvansa terävällä kärjellä kummallisen merkin hobitin kauniiseen vihreään ulko-oveen. Hän lähti kävelemään pois juuri samoihin aikoihin kuin Bilbo lopetteli toista kakkupalaa tuumien mielessään että oli onnistunut välttämään hyvin kaikki seikkailut.

Seuraavana päivänä Bilbo oli melkein unohtanut Gandalfin. Hänen muistinsa ei ollut niitä parhaita ja hän joutui aina kirjoittamaan kaiken seinälle olevaan tauluun, tähän tapaan: *Gandalf tee keskiviikko*. Hän oli ollut edellisenä päivänä niin kiihtynyt että ei ollut muistanut kirjoittaa tauluun mitään.

Juuri ennen teeaikaa soida rämisi ulko-oven kello ja silloin hän muisti! Hän ryntäsi panemaan pannun tulelle, kattoi pöytään toisen kupin ja lautasen, lisäsi pari ylimääräistä kakkupalaa ja juoksi ovelle.

Hän oli aikeissa sanoa: »Anteeksi että jouduit odottamaan!» mutta sitten hän näki ettei tulija ollut ollenkaan Gandalf. Ovella seisoi kääpiö jonka sininen parta oli työnnetty kultaisen vyön alle ja jonka kirkkaat silmät loistivat tummanvihreän huppulakin reunan alta. Heti Bilbon avattua oven kääpiö tunkeutui sisään kuin odotettu vieras.

Hän ripusti hupullisen viittansa lähimpään naulaan ja sanoi kumartaen syvään: »Dwalin palveluksessanne!»

»Bilbo Reppuli teidän palveluksessanne!» sanoi hobitti, joka oli niin hämmästyntynyt ettei osannut juuri nyt kysyä mitään. Kun seurannut hiljaisuus oli muuttunut kiusalliseksi hän lisäsi: »Minä olin juuri aikeissa juoda teetä, tule sisään ja juo kanssani.» Ehkä hän ilmaisi asian kan-

keasti, mutta sävy oli ehdottomasti ystävällinen. Mitä itse tekisitte jos ovestanne tunkeutuisi sisään kutsumaton kääpiö ja ripustaisi viittansa eteisen naulaan ilman selityksen sanaa?

He eivät olleet istuneet pöydässä kauankaan, itse asiassa he olivat tuskin ehtineet kolmanteen kakkupalaan kun ovikelloa soitettiin taas ja entistä rivakammin.

»Anteeksi, menen avaamaan», sanoi hobitti ja meni.

»No, vihdoin olet täällä!» hän aikoi sanoa Gandalfille tällä kertaa. Mutta tulija ei ollut Gandalf. Velhon sijaan ovella seiso i kääpiö joka näytti hyvin vanhalta, hänellä oli valkoinen parta ja kirkaanpunainen huppulakki, ja hänkin änkesi sisään heti kun ovi oli auki ikään kuin hänet olisi kutsuttu.

»Heitä on siis alkanut tulla», hän sanoi huomattessaan Dwalinin viitan joka roikkui naulassa. Hän ripusti oman punaisen viittansa sen viereen, painoi käden rinnalle ja sanoi: »Balin palveluksessanne!»

»Kiitos!» sanoi Bilbo henkeä haukkoen. Vastaus ei ollut etiketin mukainen mutta *heitä on siis alkanut tulla* oli järkyttänyt hänet perin juurin. Hän piti vieraista, mutta mieluiten hän tuns i vieraat etukäteen ja jos mahdollista kutsui heidät itse. Hänen päähänsä pälkähti kauhea ajatus että kakku saattaisi loppua kesken ja silloin hänen – hänhän oli isäntä ja tiesi velvollisuutensa ja piti niistä kiinni millä hinnalla hyvänsä – hänen itsensä olisi ehkä jäätävä ilman.

»Tulkaa sisään, tee on katettu!» hän sai sanotuksi vedettyään ensin pitkään henkeä.

»Ottaisin mieluummin olutta, jos se on teille sama, hyvä herra», sanoi valkopartainen Balin. »Mutta kakku käy hyvin – onko siemenkakkua?»

»Vaikka kuinka», kuuli Bilbo vastaavansa omaksi hämmästykseks een, ja saman hämmästyksen vallassa hän seurasi omaa kiiruhtamistaan kellariin täyttämään oluttuoppia ja sitten ruokakomeroon noutamaan

kahta kaunista siemenkakkua, jotka hän oli leiponut samana iltapäivänä illallisen jälkeistä napostelua varten.

Kun hän palasi, Balin ja Dwalin juttelivat kuin vanhat ystävät (itse asiassa he olivat veljeksiä). Bilbo pamautti oluen ja kakun pöytään heidän eteensä kun ovikello soida rämisi kerran ja sitten toisen.

»Nyt se on Gandalf», hän ajatteli kiiruhtaessaan läähättäen käytävää myöten ovelle. Mutta ei. Sieltä tuli kaksi kääpiötä lisää, molemmilla oli sininen huppulakki, hopeinen vyö ja kellertävä parta ja kummankin olalla oli työkalupussi ja lapio. He hypähtivät sisään heti kun ovi oli auki – eikä Bilbo hämmästynyt juuri lainkaan.

»Miten voin palvella teitä, hyvät kääpiöt?» hän kysyi.

»Kili palveluksessanne!» sanoi toinen. »Ynnä Fili!» lisäsi toinen, ja kumpainenkin tempaisi lakin päästä ja kumarsi.

»Teidän ja sukunne palveluksessa!» vastasi Bilbo joka tällä kertaa jo muisti hyvät tavat.

»Dwalin ja Balin ovat näemmä jo täällä», sanoi Kili. »Liitytään sakkii.»

»Sakkii», ajatteli herra Reppuli. »En pidä sanan kaiusta. Täytyy istua hetki ja koota ajatukset ja hulauttaa jotain kurkkuun.» Hän oli vasta ehtinyt siemaista tuopista kerran – hän seiso i nurkassa kun taas kääpiöt istuivat pöydän ääressä ja puhuivat kaivoksista ja kullasta ja kahnauksista hiisien kanssa ja lohikäärmeiden rosvoretkistä ynnä kaikenlaisista muista asioista joita hän ei ymmärtänyt eikä halunnutkaan ymmärtää koska ne kuulostivat liikaa seikkailulta – kun hänen ovikellonsa jälleen soi *ding-dong-pling-plong* ikään kuin joku tuhma hobittiviihari olisi yrittänyt kiskoa kellonnyöriä irti.

»Ovella on joku!» Bilbo sanoi räpytellen silmiään.

»Monta joku, äänestä päätellen neljä», Fili sanoi. »Sitä paitsi me näimme heidät kaukana jäljessämme.»

Hobittiressu istuutui eteisen penkille ja painoi pään käsiin ja mietti mitä oli tapahtunut ja mitä vielä tapahtuisi ja jäisikö koko joukko illalliselle. Ovikello soi entistäkin rämäkämmin ja hän sai juosta ovelle. Tulijoita ei kuitenkaan ollut neljä, heitä oli VIISI. Seuraan oli liittynyt vielä yksi sillä aikaa kun hän ihmetteli eteisessä. Tuskin hän oli kääntänyt ovennuppia kun kaikki olivat jo sisällä ja sanoivat toinen toisensa perään: »Palveluksessanne.» Dori, Nori, Ori, Oin ja Gloin olivat heidän nimensä ja kohta riippui eteisen nauloissa kaksi sinipunaista huppulakkia, yksi harmaa, yksi ruskea ja yksi valkoinen, ja kääpiöt marssivat leveät kämmenet hopea- ja kultavöiden alla muiden luo. Seurue muistutti jo sakkia. Jotkut pyysivät olutta, toiset portteria, yksi kahvia ja kaikki kakkua, ja hobitilla riitti kiireistä touhua vähäksi aikaa.

Iso kahvipannu oli juuri laskettu takankulmalle, siemenkakut oli popsittu ja kääpiöt olivat aloittamassa seuraavaa kierrosta (voilla voideltuja teeleipiä), kun kuului – luja koputus. Ovikello ei soinnut vaan joku paukutti hobitin sievää vihreää ovea lujaa ja – kepillä!

Bilbo ryntäsi eteiskäytävää myöten ovelle ja nyt hän oli vihainen ja aivan poissa tolaltaan – näin tuskastuttavaa keskiviikkoa hän ei muistanut eläissään kokeneensa. Hän nykäisi oven auki ja koko joukko tuupertui sisään toinen toistensa päälle. Lisää kääpiöitä, neljä lisää! Ja heidän takanaan Gandalf joka nojasi sauvaansa ja nauroi. Hän oli tehnyt melkoisen kolhun hobitin kauniiseen oveen ja oli samalla sattumoisin poistanut siitä salaisen merkin jonka hän oli siihen piirtänyt edellisenä aamuna.

»Rauhallisesti, rauhallisesti!» hän sanoi. »Ei ole ollenkaan sinun tapaistasi, Bilbo, pitää vieraita odottamassa ja pamauttaa ovi auki kuin korkkipyssyn korkki. Saanko esitellä: Bifur, Bofur, Bombur ja ennen muuta Thorin!»

»Palveluksessanne!» sanoivat Bifur, Bofur ja Bombur seisten rinta rinnan. Sitten he ripustivat naulaan kaksi keltaista huppulakkia ja yhden vaalenvihreän sekä myös taivaansinisen, jossa oli pitkä hopeatupsu. Tämä viimeksimainittu kuului Thorinille joka oli erinomaisen tärkeä kääpiö – jos totta puhutaan hän oli itse suuri Thorin Tammikilpi jota ei ollenkaan miellyttänyt kupsahtaa Bilbon ovimatolle Bifurin, Bofurin ja Bomburin alle. Kaiken kukkuraksi Bombur oli valtavan paksu ja painava. Thorin käyttäytyikin suorastaan koppavasti eikä puhunut palvelemisesta mitään, mutta herra Reppuli-raukka pyyteli anteeksi niin monta kertaa että Thorin murahti viimein: »Mitäpä tuosta» ja hänen julmistunut ilmeensä silisi.

»Nyt olemme täällä kaikki», sanoi Gandalf katsoen kolmentoista lakin riviä – irrotettavia juhlahuppuja parasta laatua – ja omaa lakkiaan, jotka kaikki riippuivat eteisen nauloissa. »Vaikuttaa hilpeältä! Toivottavasti mattimyöhäisille on jäänyt jotakin syötävää ja juotavaa! Mikä tuo on? Teetäkö? Ei kiitos! Minä taidan ottaa punaviiniä.»

»Samoin minä», sanoi Thorin.

»Ja vadelmahilloa ja omenapiirakkaa», sanoi Bifur.

»Ja täytetorttuja ja juustoa», sanoi Bofur.

»Ja lihapaistosta ja salaattia», sanoi Bombur.

»Ja lisää kakkua – ja olutta – ja kahvia, jos sopii», huusivat muut kääpiöt oven takaa.

»Pane pari muna kiehumaan, ole hyvä!» huusi Gandalf hobitin perään hänen tallustellessaan ruokakomeroille päin. »Ja tuo myös kylmää kanaa ja etikkasäilykkeitä!»

»Näyttää tuntevan ruokavaraston yhtä hyvin kuin minä!» tuumi herra Reppuli joka oli kerrassaan pyörällä päästään ja aprikoi jo oliko jokin onneton seikkailu tunkeutunut hänen kotinsa seinien sisäpuolelle. Saatuaan kaikki pullot ja ruokavadit ja veitset ja haarukat

ja lasit ja lautaset ja lusikat ynnä muut lastatuiksi isoille tarjottimille hänen tuli kuuma, hänen naamansa punotti ja häntä rupesi suututtamaan.

»Voi peijoona ja jukranpujut näitä kääpiöitä!» hän sanoi ääneen. »Voisivat vähän auttaa!» Ja ihme ja kumma! Siinä seisoivat Balin ja Dwalin keittiön ovella ja Fili ja Kili heidän takanaan, ja ennen kuin Bilbo oli saanut sanaa suustaan, he olivat kiikuttaneet tarjottimet ja pari pientä pöytää saliin ja kattaneet kaiken sievästi.

Gandalf istui arvopaikalla ja kolmetoista kääpiötä hänen ympärillään, Bilbo istui jakkaralla takan edessä nakertaen korppua (hänen ruokahalunsa oli tipotiessään) ja yritti näyttää siltä kuin tämä kaikki olisi ollut aivan tavanomaista eikä missään tekemisissä minkään seikkailun kanssa. Kääpiöt söivät ja söivät ja puhuivat ja puhuivat ja aika kului. Viimein he työnsivät tuolinsa taakse ja Bilbo nousi kootakseen lautaset ja lasit.

»Te kai jätte kaikki illalliselle?» hän sanoi kaikkein kohteliaimmalla ja mitäänilmaisemattomimmalla äänellään.

»Tottakai!» sanoi Thorin. »Ja pitempäänkin. Meiltä menee rutkasti aikaa ennen kuin asiat on selvitetty, ja sitä ennen pitää saada musiikkia. Pöytä puhtaaksi.»

Siinä samassa kaksitoista kääpiötä – Thorin ei mennyt mukaan, hän oli liian tärkeä henkilö sellaiseen, hän jäi juttelemaan Gandalfin kanssa – hyppäsi jaloilleen, ja he kokosivat lautaset korkeiksi pinoiksi. Odottamatta tarjottimia he suunnistivat saman tien keittiöön kummassakin kädessä huojuva lautaspino jonka päällä keikkui pullo ja hobitti juoksi heidän perässään melkein vikisten säikähdyksestä: »Varokaa hyvät kääpiöt!» ja »Älkää nyt! Kyllä minä selviän tästä yksinkin.» Mutta kääpiöt eivät olleet moksiskaan vaan alkoivat laulaa:

Lasit, lautaset rikki, ne roskeen saa viedä!

Veitset ja haarukat väännelkää!

Sitä ei Bilbo Reppuli siedä –

pullotkin murskaksi iskekää!

Repikää liina ja tallokaa rasvaa!

Kaatakaa maitoa lattialle!

Matolle antakaa luukasan kasvaa!

Viiniä roiskikaa kaikkialle!

Mättäkää ruukut kiehuvaan pataan,

survokaa niitä petkelellä;

jos jokin ei murene siruun sataan

sitä eteisen seinään voi mätkäytellä!

Sitä ei Bilbo Reppuli siedä!

Siis varoen lautaset pois pitää viedä!

Eivätkä he tietenkään tehneet mitään sinne päinkään vaan kaikki pestiin ja pantiin paikoilleen varmasti ja vauhdikkaasti hobitin pyörähdellessä keskellä keittiön lattiaa ja yrittäessä seurata mitä kukin teki. Sitten he menivät takaisin ja tapasivat Thorinin istumasta jalat takansuojuksella piippua polttamassa. Hän puhalteli suunnattoman suuria savurenkaita ja minne hän tahtoi renkaan menevän, se meni, savupiipusta ylös tai kellon tai takanreunan taakse tai pöydän alle tai pyörimään katonrajaan mutta meni rengas minne tahansa, Gandalfia se ei päässyt pakoon. Gandalf pölläytti – puh! – pienemmän savurenkaan lyhyestä savipiipustaan jokikisen Thorinin ison renkaan lävitse. Tempun tehtyään Gandalfin rengas muuttui vihreäksi ja palasi velhon pään päälle leijumaan. Niitä

leijui hänen yläpuolellaan jo iso pilvi ja illan hämärässä vaikutelma oli outo ja noitamainen. Bilbo juuttui katselemaan – hän piti tavattomasti savurenkaista – ja sitten hän punastui muistaessaan miten ylpeä hän oli eilen aamulla ollut savurenkaista jotka hän oli puhaltanut vastatuuleen Kukkulan yli.

»Nyt musiikkia!» sanoi Thorin. »Soittopelit esiin!»

Kili ja Fili kiiruhtivat pusseilleen ja toivat tullessaan pienet viulut, Dori, Nori ja Ori vetivät nuttujensa kätköistä esiin huilut, Bombur toi eteisestä rummun ja Bifur ja Bofurkin poistuivat huoneesta ja palasivat mukanaan klarinetit jotka he olivat jättäneet matkasauvojen viereen. Dwalin ja Balin sanoivat: »Meidän pelimme taisivat jäädä kuistille.» »Tuokaa tullessanne sitten minunkin!» sanoi Thorin. Palatessaan heillä oli mukanaan kääpiönkokoiset violat sekä vihreään kankaaseen käärittynä Thorinin harppu. Harppu oli siro ja kultainen ja kun Thorin näpättyi ensimmäisen soinnun, alkoi soitanto siinä samassa, niin äkkiä ja niin kauniina että Bilbo unohti kaiken muun ja tempautui musiikin mukana öisille maille vieraiden kuiden alle kauas Virran tuolle puolen ja matkojen päähän tästä mäenalaisesta hobittikolosta.

Pimeä hiipi huoneeseen pienestä ikkunasta joka avautui Kukkulan rinteeseen, takkatuli lepatti – oli huhtikuu – Gandalfin parran varjo huojui seinällä, ja yhä kääpiöt soittivat.

Pimeä täytti koko huoneen ja tuli sammui ja varjot katosivat ja yhä kääpiöt soittivat. Ja heidän siinä soittaessaan aloitti yksi laulun johon kohta yhtyi toinen, he lauloivat niin kuin kääpiöt laulavat syvältä kurkusta muinaisten kotiensa uumenissa, ja tältä se kuulosti jos siitä nyt voi mitään kuvaa saada ilman soittoa:

*Yli sumuisten kylmien vuorien noiden,
syvyyksiin ikiluolien, onkaloiden
matka jatkua saa, ennen kuin sarastaa,
luokse lumotun kullan kammioiden.*

*Muinoin kääpiöt laativat taikojaan,
soi moukarin kalke alla maan
jopa kuiluissa, joissa päivänvalosta poissa
nukkui mustia varjoja koloissaan.*

*Kuninkaille ja baltiaherroille oivat
he kultaiset aarteet vasaroivat
hyvin takojan taidoin, jalokivin aidoin
he miekankahvankin koristaa voivat.*

*Hopeaisiin käätyihin tähtien palon
he yhdistivät, ja kruunuihin jalon
tulen lohikäärmeen, liki niiden päärmeen
he punoivat kuun ja auringon valon.*

*Yli sumuisten kylmien vuorien noiden,
syvyyksiin ikiluolien, onkaloiden
matka jatkua saa, ennen kuin sarastaa,
matka kadonneen kullan vaatijoiden.*

*He takoivat kullasta maljojansa
ja harppujaan — pian sen unohti kansa,
ja laulua monta, muille tuntematonta
he lauloivat pimeissä piiloissansa.*

Hobitti

eli Sinne ja takaisin on itsenäinen alkusoitto *Tarulle Sormusten herrasta*. Kirjassa kerrotaan, kuinka hobitti BILBO REPPULI löytää Sormusten sormuksen, esineen joka myöhemmin paljastuu kohtalokkaaksi koko Keski-Maalle ja sen kansoille. VELHO GANDALF valitsee Bilbon »ammattitaitoiseksi aarteenmetsästäjäksi» mukaan vaaralliselle retkelle. Päämääränä on hankkia takaisin kääpiöiden aarre, jonka lohikäärme SMAUG on varastanut.

Aluksi Bilbo ei ole aivan tehtäviensä tasolla. Hänellä on kuitenkin apunaan 13 kääpiötä ja Gandalf. Matkan myötä Bilbo kasvaa todelliseksi sankariksi, aivan kuin eräs hänen sukulaisensa monia vuosia myöhemmin...

Tove Janssonin sadunhohtoisen kuvituksen *Hobittiin* tilasi häneltä alun perin *Astrid Lindgren*, joka työskenteli kirjan ruotsalaisessa kustantamossa. Tämä *Hobitin* 80-vuotisjuhlan kunniaksi julkaistava laitos sisältää kuvituksen suoraan alkuperäistöistä uudelleen kuvattuna. Janssonin piirrosten hienot yksityiskohdat pääsevät nyt entistä paremmin esiin. Jälkisanoissa kirjailija *Brian Sibley* kertoo kuvituksen mielenkiintoisen syntytarinan, joka toi yhteen kolme kirjallista suurnimeä: J. R. R. Tolkienin, Astrid Lindgrenin ja Tove Janssonin.

N84.2 ... ISBN 978-951-0-42792-7 ... www.wsoy.fi